

Toelichting berekening aanbestedingsomzet 2001

Inleiding

1. Relatie met jaarrekening 2001	Pagina 1
2. GWW-activiteiten in combinatie	Pagina 3
3. Ondernemingen in concernverband	Pagina 4
4. Definitie aanbestedingsomzet	Pagina 5
5. Administratieve lasten	Pagina 7
6. Werkzaamheden accountant en accountantsrapportage	Pagina 7

Inleiding

In het kader van de sanctieprocedure die volgt op de rapporten in de GWW-sector heeft de NMa bouwondernemingen die voornemens zijn de versnelde procedure te volgen verzocht gegevens te overleggen inzake de aanbestedingsomzet 2001. De rapporten naar aanleiding van deze onderzoeken maakte de NMa op 14 oktober jl. bekend. Naar aanleiding hiervan zijn diverse vragen gerezen. In het navolgende wordt ingegaan op deze vragen.

De onderstaande vragen en antwoorden kunnen worden gebruikt door accountants die op verzoek van een onderneming een Rapport van feitelijke bevindingen ten behoeve van de door de NMa gevraagde rapportage in het kader van de versnelde procedure opstelt.

Antwoorden naar aanleiding van de vragen van het Koninklijk NIVRA en het overleg met het NIVRA, 5 november 2004

1. Relatie met jaarrekening 2001

- 1.1 De term omzet komt niet voor in het Besluit Modellen Jaarrekening. Wordt hiermee bedoeld de netto-omzet (gefactureerde en/ of nog te factureren omzet) of de netto-omzet inclusief de mutatie onderhanden werk (productiewaarde van de omzet) volgens de jaarrekening, zijnde de bedrijfsopbrengsten?

Antwoord NMa

Met de term "omzet" wordt bedoeld de netto-omzet exclusief de mutatie onderhanden werk. Dit vloeit voort uit artikel 57, derde lid, van de Mededingingswet dat verwijst naar artikel 377, zesde lid, van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Uit artikel 377, derde lid, van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek volgt dat het hier gaat om de netto-omzet exclusief de mutatie onderhanden werk.

- 1.2 Moet de bepaling van de omzet volgens de jaarrekening 2001 worden gevolgd, onafhankelijk van de gekozen waarderingsgrondslag (completed contract methode of de percentage of completion methode)? Dit zou kunnen betekenen dat gelijke ondernemingen een verschillende boete krijgen opgelegd, omdat ze afwijkende methoden hanteren voor de bepaling van de omzet in de jaarrekening.

Antwoord NMa

Ja, de bepaling van de netto-omzet volgens de jaarrekening 2001 moet worden gevolgd, onafhankelijk van de gekozen waarderingsgrondslag.

1.3 Is het de bedoeling dat uit de omzetopgave de aansluiting blijkt tussen de omzet volgens de vastgestelde jaarrekening 2001 en de aanbestedingsomzet 2001 inzake de GWW-activiteiten?

Antwoord NMa

De NMa wil een opgave van de aanbestedingsomzet 2001 inzake de GWW-activiteiten ontvangen. Tevens dient een kopie van de jaarrekening 2001 waaruit de netto-omzet blijkt te worden mee gezonden. De aansluiting hoeft in de rapportage niet nader worden onderbouwd. De onderneming dient wel te beschikken overeen uitleg over de aansluiting tussen de in de jaarrekening 2001 opgenomen netto-omzet en de als aanbestedingsomzet GWW2001 verantwoorde netto-omzet.

1.4 Bij het opstellen van de jaarrekening kunnen er ongecorrigeerde controleverschillen zijn met betrekking tot de omzet, die op grond van materialiteit niet zijn verwerkt in de jaarrekening. Moeten deze ongecorrigeerde controleverschillen buiten de aanbestedingsomzet van de onderneming blijven, nu de omzet in de jaarrekening als uitgangspunt moet worden genomen? (zie ook onder “Werkzaamheden accountant en accountantsrapportage”, punt 5).

Antwoord NMa

Ja, deze ongecorrigeerde controleverschillen moeten buiten de aanbestedingsomzet van de onderneming blijven. De netto-omzet in de jaarrekening 2001 is het uitgangspunt.

1.5 Indien de onderneming overwegende zeggenschap heeft in een combinatie en deze integraal consolideert in de jaarrekening, dient dan voor het aandeel derden een correctie op de omzet te worden gemaakt?

Antwoord NMa

Nee, indien de onderneming overwegende zeggenschap heeft in een combinatie en deze integraal consolideert, dient voor het aandeel derden geen correctie op de omzet te worden gemaakt. De netto-omzet in de jaarrekening 2001 is het uitgangspunt. De wijze waarop in 2001 is geconsolideerd wordt aangehouden; er dienen geen eliminaties plaats te vinden.

1.6 Dient de omzet op de werken die worden behandeld in andere sanctiebesluiten van de NMa (bijvoorbeeld rapport 3183 en 3055/ Scheemda) te worden opgenomen in de opgave van de aanbestedingsomzet en derhalve te worden gecorrigeerd als wordt uitgegaan van de omzet in de jaarrekening? Is er een lijst van deze werken beschikbaar?

Antwoord NMa

De door de NMa gevraagde omzet betreft de aanbestedingsomzet van alle deelnemende ondernemingen. Deze omzet is van belang in het kader van zowel rapport 3183 als rapport 4155. In de rapportages wordt ten aanzien van de omzet gegevens niets gecorrigeerd of in mindering gebracht (dus ook niet de omzetten die verband houden met eerder genomen sanctiebesluiten zoals Scheemda, NH8 en Reiskas). Over de behandeling van andere lopende zaken neemt de NMa binnenkort contact op met de betreffende (advocaten van de) ondernemingen.

2. GWW-activiteiten in combinatie

2.1 Hoe moet deze toerekening geschieden? Is dat naar rato van het deelnemingspercentage in de combinatie of naar rato van de deelgenomen omzet (werkelijke productie) in de combinatie?

Antwoord NMa

De toerekening van GWW-activiteiten in combinatie moet plaatsvinden conform de wijze waarop dit in de jaarrekening 2001 is gebeurd. De netto-omzet in de jaarrekening 2001 is het uitgangspunt.

2.2 Volgens punt 5 van de Instructie aanbestedingsomzet dienen deelnemingen eigen aanbestedingsomzet op te geven. Hoe moeten combinaties die tevens deelneming zijn worden behandeld? Dienen deze zelfstandig een eigen aanbestedingsomzet op te geven of dienen die volgens punt 1 van de Instructie aanbestedingsomzet te worden toegerekend aan de onderneming?

Antwoord NMa

Iedere onderneming die in een rapport als deelnemende onderneming wordt genoemd, geeft de eigen geconsolideerde aanbestedingsomzet op. Dit geldt ook voor de onderneming als bedoeld in punt 5 van de Instructie aanbestedingsomzet 2001 terzake van bepaalde GWW-activiteiten. Indien de “deelneming” zelf participeert in een combinatie (met één of meer andere ondernemingen), geeft de deelneming de via die combinatie behaalde aanbestedingsomzet op. Ondernemingen die in concernverband opereren, kunnen ervoor kiezen een gecombineerde opgave aan de NMa over te leggen. Uit deze opgave moet de aanbestedingsomzet van iedere bij het concern behorende onderneming die als een deelnemende onderneming is genoemd, worden opgegeven. Uiteindelijk moet het de NMa bekend zijn wat de aanbestedingsomzet 2001 terzake van bepaalde GWW-activiteiten is geweest van iedere genoemde deelnemende onderneming. Om eventuele dubbeltelling te voorkomen, dient wanneer zowel de moederonderneming als een of meer dochterondernemingen in de lijsten van de NMa voorkomen, de moederonderneming aan te geven wat de aanbestedingsomzet per dochteronderneming is geweest.

2.3 Volgens punt 6 van de Instructie aanbestedingsomzet moet worden uitgegaan van de omzet in de jaarrekening. Dient er in geval dat combinaties niet proportioneel in de jaarrekening worden geconsolideerd, een correctie te worden toegepast voor de omzet van de combinaties in gevolge punt 1 van de Instructie aanbestedingsomzet? Zo ja, hoe dient deze correctie te worden bepaald op basis van de grondslagen van de onderneming of van de combinatie?

Antwoord NMa

De netto-omzet in de jaarrekening 2001 is het uitgangspunt. Er dienen geen correcties te worden toegepast.

3. Ondernemingen in concernverband

- 3.1 Dient de accountantsverklaring betrekking te hebben op de totale geconsolideerde omzet van het concern of dient de accountant tevens vast te stellen dat de toerekening aan de 100% dochterondernemingen juist heeft plaatsgevonden? In dit kader merken wij op dat in concernverband het niet ongebruikelijk is om voor het opstellen van de jaarrekeningen van de 100% dochterondernemingen gebruik te maken van de vrijstellingen in BW 2 Titel 9 (met name de artikelen 396 en 403), waardoor er geen gecontroleerde cijfers beschikbaar zijn van iedere 100% dochteronderneming. Dient de aanbestedingsomzet 2001 van deze dochterondernemingen dan alsnog te worden gecontroleerd door de accountant? In dit geval kan mogelijk alleen nog maar de juistheid van de omzetverantwoording worden vastgesteld. Is de NMa zich hiervan bewust en kan zij zich hierin vinden?**

Antwoord NMa

Iedere onderneming die in een rapport als deelnemende onderneming wordt genoemd (in de "linkerkolom"), dient de aanbestedingsomzet 2001 aan de NMa op te geven. Ook het rapport van bevindingen van de accountant dient betrekking te hebben op de onderneming(en) die in een rapport als deelnemende onderneming wordt genoemd. Als het gehele concern (als topholding of tussenholding) in een rapport is genoemd als deelnemende onderneming, dient het rapport betrekking te hebben op de totale geconsolideerde aanbestedingsomzet 2001 van het gehele concern. Wanneer er dus aanbestedingsomzetten terzake van bepaalde GWW-activiteiten zijn behaald door dochterondernemingen die niet als deelnemende onderneming zijn genoemd in het rapport, dienen die omzetten bij de totale omzet van de moeder wel te worden meegenomen voor de bepaling van de aanbestedingsomzet van de moeder. In andere gevallen dienen de aanbestedingsomzet en het rapport betrekking te hebben op uitsluitend die onderneming(en) die in het rapport is/ zijn genoemd als deelnemende of betrokken onderneming.

- 3.2 Hoe moet worden omgegaan met deelnemingen waarin geen 100%-belang wordt gehouden?**

Antwoord NMa

Alleen van ondernemingen, met inbegrip van ondernemingen waarin door twee of meer ondernemingen wordt deelgenomen zoals bedoeld in punt 5 van de Instructie aanbestedingsomzet 2001 terzake van bepaalde GWW-activiteiten, die in een rapport als aan de overtreding deelnemende of bij de overtreding betrokken onderneming wordt genoemd, dient de aanbestedingsomzet 2001 te worden opgegeven.

4. Definitie aanbestedingsomzet

- 4.1 Hoe moet in dit verband worden omgegaan met meer/ minderwerk op deze werken? In geval van minderwerk is er minder omzet gerealiseerd. Wordt hierdoor de boetegrondslag beïnvloed? In geval van meerwerk is er geen afzonderlijke aanbesteding geweest. Valt meerwerk op deze werken onder de aanbestedingsomzet (ook indien hiervoor separate opdrachten zijn verkregen)?**

Antwoord NMa

De netto-omzet in de jaarrekening 2001 is het uitgangspunt. Als er als gevolg van minderwerk of meerwerk in 2001 minder of meer omzet is gerealiseerd, dan is ook de (aanbestedings-) omzet minder of meer. Meerwerk uit 2001, ook indien hiervoor een separate opdracht is verkregen, wordt tot de aanbestedingsomzet gerekend.

- 4.2 Hoe moet worden omgegaan met vervolgoopdrachten die enkelvoudig verkregen zijn als gevolg van een aanbestedingswerk (ook indien in de vervolgoopdracht wordt verwezen naar het hoofdcontract)?**

Antwoord NMa

Vervolgoopdrachten die een nauw verband hebben met een aanbestedingswerk, worden tot de aanbestedingsomzet gerekend. De opdrachten die bij een nieuwe opdracht enkelvoudigen een los van de eerdere aanbesteding zijn gegund, bijvoorbeeld vanwege eerdere goede ervaringen, worden niet als vervolgoopdrachten beschouwd en tellen niet mee voor de aanbestedingsomzet.

- 4.3 Sommige werken in Burgerlijke en utiliteitsbouw en overige sectoren kunnen tevens GWW-activiteiten bevatten. Moet deze omzet in de aanbestedingsomzet worden meegenomen of wordt deze omzet meegenomen in het onderzoek naar deze deelsectoren?**

Antwoord NMa

Onder de aanbestedingsomzet terzake van bepaalde GWW-activiteiten moet alle omzet die voortvloeit uit activiteiten als genoemd in punt 3 van de Instructie aanbestedingsomzet 2001 terzake van bepaalde GWW-activiteiten worden gerekend. Welke werken als GWW-activiteiten moeten worden beschouwd, kan worden bepaald op projectniveau. Dit houdt in dat wanneer het een GWW-project betreft of wanneer het karakter van het project overheersend GWW-activiteiten betreft, de activiteiten moeten worden meegenomen bij de aanbestedingsomzet terzake van bepaalde GWW-activiteiten. Als GWW-activiteiten een onderdeel vormen van en ondergeschikt zijn in bijvoorbeeld een project dat overwegend een B&U-karakter heeft en ook als zodanig is aanbesteed, kan dat project in het geheel als B&U worden gekwalificeerd.

4.4 In de brief van de NMa is een opsomming opgenomen van de relevante GWW-activiteiten. Binnen bepaalde concerns worden tot de GWW-activiteiten nog meer activiteiten gerekend. Dient deze omzet dan buiten de aanbestedingsomzet 2001 te worden gehouden en dient deze omzet uit gecombineerde werken geëlimineerd te worden?

Antwoord NMa

Ja. Alleen de aanbestedingsomzet die voortvloeit uit activiteiten als genoemd in punt 3 van de Instructie aanbestedingsomzet 2001 terzake van bepaalde GWW-activiteiten hoeft aan de NMa te worden opgegeven.

4.5 Verder is het mogelijk dat sommige ondernemingen binnen een concern, die wel GWW-activiteiten in 2001 hebben verricht, niet zijn aangeschreven door de NMa. Dient de aanbestedingsomzet 2001 van deze ondernemingen mee te worden genomen in de opgave van het desbetreffende concern?

Antwoord NMa

Nee. Alleen de aanbestedingsomzet van de onderneming(en) die in een rapport als deelnemende of betrokken onderneming wordt/ worden genoemd, dient aan de NMa te worden opgegeven. Zie ook het antwoord op vraag 3-1.

4.6 Volgens punt 16 van het rapport 4155 valt “enkelvoudige uitnodiging” niet onder aanbesteding. Punt 2 van de Instructie hanteert de term “enkelvoudige onderhandse opdrachtverlening”. Wordt met beide termen hetzelfde bedoeld of is er een verschil?

Antwoord NMa

Enkelvoudige uitnodiging en enkelvoudige onderhandse opdrachtverlening zijn verschillende fasen in eenzelfde proces. Dit proces valt buiten het aanbestedingsbegrip. Omzet die voortvloeit uit enkelvoudige uitnodiging of enkelvoudige onderhandse opdrachtverlening wordt derhalve niet opgenomen in de aanbestedingsomzet.

4.7 Dient de onderneming voor elk project aan te tonen dat er sprake is van een enkelvoudige uitnodiging of een aanbesteding? In veel gevallen zal niet expliciet uit de offerte aanvraag blijken of er sprake is van een enkelvoudige onderhandse opdracht of een onderhandse aanbesteding. Dient de onderneming dit te kunnen aantonen door een bevestiging van de opdrachtgever, die wellicht alsnog dient te worden opgevraagd? En hoe te handelen indien de opdrachtgever hieraan niet meewerkt?

Antwoord NMa

Bij de opgave van de aanbestedingsomzet 2001 hoeft de onderneming de onderbouwing of al dan niet sprake is van aanbesteding niet mee te sturen. De onderneming moet echter wel in staat zijn om de opgave eventueel in een later stadium te kunnen onderbouwen. De NMa adviseert de onderneming dan ook wel de opgave van de aanbestedingsomzet intern goed te documenteren. Deze documentatie maakt geen onderdeel uit van de informatie die de NMa in dit stadium wenst te ontvangen. Het is wel mogelijk dat de NMa hierover in een later stadium nadere vragen stelt aan de onderneming.

4.8 Is het toegestaan om creditnota's die in boekjaar 2002 zijn verantwoord, maar als correcties op de omzet 2001 moeten worden beschouwd, in mindering te brengen op de aanbestedingsomzet 2001?

Antwoord NMa

Nee. De netto-omzet in de jaarrekening 2001 is het uitgangspunt.

5 Administratieve lasten

5.1 Is het ook toegestaan dat ondernemingen een raming (op basis van bijvoorbeeld ervaringscijfers) of een statistische steekproef hanteren voor de indeling? Zo ja, aan welke eisen van betrouwbaarheid en nauwkeurigheid zou de steekproef moeten voldoen? Met name in geval van een grote hoeveelheid kleinere projecten zou een statistische steekproef de administratieve lasten voor de onderneming kunnen verlagen.

Antwoord NMa

Nee, het is niet toegestaan dat ondernemingen ramingen of een statistische steekproef hanteren. De NMa wil een opgave ontvangen van de werkelijke aanbestedingsomzet 2001.

6 Werkzaamheden accountant en accountantsrapportage

6.1 Voldoet de tekst van deze verklaring aan punt 7 van de Instructie aanbestedingsomzet?

6.2 Kan voor het doel van de NMa (vaststelling boetegrondslag) worden volstaan met een verklaring dat de aanbestedingsomzet volledig is? De juistheid van de aanbestedingsomzet wordt in dat geval niet gecontroleerd. Daardoor zou de accountant geen bevestiging nodig hebben van de opdrachtgever voor elk project, maar zou de accountant kunnen volstaan met de controle van de bevestigingen voor de enkelvoudige uitnodigingen. In dat geval zou de in de bijlage opgenomen (goedkeurende) voorbeeldverklaring moeten worden aangepast.

6.3 Kan voor het doel van de NMa (vaststelling boetegrondslag) worden volstaan met een verklaring op geconsolideerd niveau? Daardoor zou de accountant de specificatie per 100% dochteronderneming niet in zijn onderzoek hoeven te betrekken (zie ook de opmerking hiervoor onder "Ondernemingen in concernverband").

6.4 Bij bouwondernemingen die in de zin van de wet als kleine vennootschap worden aangemerkt, wordt veelal geen accountantsverklaring bij de jaarrekening verstrekt. Dit zal er in beginsel toe leiden dat de accountant niet tot een oordeel zal kunnen komen ten aanzien van de volledigheid van de aanbestedingsomzet 2001. Verder kunnen zich situaties voordoen waarbij het voor de accountant zeer moeilijk of onmogelijk is om vast te stellen of een bepaald project gekwalificeerd moet worden als aanbestedingsproject in het kader van de omschreven GWW-activiteiten. In beide gevallen bestaat de kans dat accountantsverklaringen met een oordeelonthouding worden verstrekt aan de NMa. Is de NMa zich ervan bewust dat mogelijkerwijs accountantsverklaringen met een oordeelonthouding zullen worden verstrekt en is dit voor het doel van de NMa aanvaardbaar?

- 6.5 Is het de bedoeling dat de door de accountant te verkrijgen mate van zekerheid bij zijn oordeelsvorming en de bepaling van de goedkeuringstolerantie aan de vakkundige oordeelsvorming van de accountant worden overgelaten?**
- 6.6 De beroepsvoorschriften van de accountant staan toe gebruik te maken van steekproeven. Is de NMa zich ervan bewust dat mogelijkwerwijs gebruik zal worden gemaakt van steekproeven voor de accountantscontrole?**

Antwoord NMa

Naar aanleiding van het overleg tussen de NMa en het Koninklijk NIVRA d.d. 4 november 2004 is overeengekomen dat de NMa een rapportage in de vorm van een Rapport van feitelijke bevindingen accepteert. Een voorbeeld van een dergelijk rapport is te vinden op de website van het Koninklijk NIVRA (www.nivra.nl). De NMa raadt alle ondernemingen en accountants aan om aan de hand van het genoemde voorbeeld te rapporteren ten behoeve van de versnelde procedure.